

3 millió koldus, és ma az ipari munkás, szegény paraszt, középparaszt azért mégis csak lényegesen több gabonát, sertéshúst fogyaszt.

A gabonatermő területek kiterjesztése ellentmond sok eddigi háttározatnak. Hogyan csinálunk vetésforgót, ha 35 %-os területen kenyérgabonát termelünk? Elsősorban a terméshozamokat kell növelni. A második lépés a munkaigényes növények elterjesztése. Át kell csoportosítani a mezőgazdaság területét, mindent az optimális területen kell termelnünk. Ne Budapestről, az Országház térről⁴⁹ adjunk ki generális rendelkezéseket arról, hogy ennyi és ennyi százalék, tekintet nélkül arra, hogy Szabolcs vagy Szolnok megyéről, Zala vagy Vas megyéről van szó. Talán bízhatunk annyira az egyes állami gazdaságokban, tsz-ekben, megyei, vagy járási tanácsokban, hogy kicsit több mozgási szabadságot adunk nekik: állapítsák meg, mi termelhető a legelőnyösebben a maguk területén, a maguk hasznára és a haza javára.

Az alulról jövő kezdeményezést kell kibontakoztatni. Néhány irreális gazdasági intézkedés megvalósítását kezdtük meg, és amikor az alul levő intézkedő szervek dolgozói felszólaltak, kialakult egy olyan nézet, hogy „kommunista, vagy szakember”. Az volt a helyzet, hogy akár szakember volt, akár kommunista, vagy mind a kettő, az illetőt elmozdították, vagy más módon némítették el. Ezek után senki nem volt hajlandó arra, hogy ellentmondjon, de lefedezte magát papírokkal, és a végén a Minisztertanácsnak kellett döntenie arról, hogy Kiskunbörgözdön burgonyát ültessenek-e, vagy cukorrépát. Irreális politikát csináltunk a mezőgazdaságban és az iparban is, nem vettük figyelembe az ország adottságait. Azért kezdtük el túlzottan fejleszteni a nehézipart, mert volt egy nemzetközi helyzet, amelyben úgy látszott, hogy a nehézipar fejlesztése parancsoló szükségesség. De kérdelem: honnan lehetkezett ez a politikai helyzet? Nem egy politikai hibából, amely ma már mindenki előtt világos? Így alakult ki a centralizmus, a bürokrácia, a kontraszelekció a gazdasági élet vonalán. Ahogy kialakult, úgy meg is tudjuk szüntetni.

TARDOS MÁRTON: A KV úgy tervezte, hogy május végére ez a vita befejeződik. Az ötéves terv bizonyos alapvető irányzataira vonatkozóan ezen a vitán egyértelműen választ kapni nem tudunk. A múltkor és a mai alkalommal is az láthattuk, hogy az elnökségben ülő három elvtárs közül ketten azt mondták, hogy ők az ötéves tervnek nem szakemberei. Ezek az elvtársak a Közgazdaságtudományi Intézet vezetői. Jogosan vetődik fel a kérdés: ki az az ember, aki a második ötéves terv alapvető közgazdasági problémáit ismeri?

Ezekről a kérdésekről széleskörű vita indult meg, de egy-egy részletkérdés felvetésénél megállott. Az irányelvek nem nyújtottak kellő alapot arra, hogy a vita meginduljon. A felvetett egyes kérdésekről részletes elemzést kellene adni, különböző alternatívákat, és indokolni kellene azt, hogy miért választotta az ország vezető szerve éppen ezt a variánst. Szabó elvtárs válaszai nem voltak kielégítőek. Ki vitatta meg ezeket az irányelveket, milyen szervek foglalkoztak vele alaposan? A Közgazdaságtudományi Intézet nem. Feltehető, hogy az államapparátusban volt széleskörű vita. Nem készült el az elmúlt évek egyértelmű, mély közgazdasági elemzése. Nem elemezték mélyrehatóan, hogy Magyarország energiahordozókban és vasércben igen szegény; hogyan tudjuk a mezőgazdaság kettős célkitűzését egyidőben megvalósítani; hogyan tudjuk megoldani a tagosítást, az állatállomány megfelelő fejlődését biztosítani? Javasolnunk kellene a Központi Vezetőségnek, hogy a vitát hosszabítsa meg. A vita során ki kell dolgozni az elmúlt évek, az első ötéves terv és az 1955. évi terv teljesítésének alapvető konzekvenciáit, és az így kialakult gazdaságfejlesztési vonal meghatározása után tényleges vitacikkeket kell az ország dolgozói elé bocsátani, amelyek felvetik, hogy a fejlődésnek milyen alternatívái vannak, ezek közül miért éppen ezeket választottuk. Ilyen előkészítő munka után tudnánk helyesen, eredményre vezetően lefolytatni a második ötéves terv vitáját.

BORHI ANDRÁS: A külkereskedelem második ötéves tervével kapcsolatban felmerült az a kérdés, hogy az a munkamegosztás, amelyet javasolunk a második ötéves tervben, hogy a baráti országokból szerezzük be a nehézipari alapanyagokat és ezekért, lényegében gépexporttal fizetünk, realizálható-e, vagy sem? Nincs biztosítva, hogy gépexporttal fizethetjük ki a nyersanyagot. Ez a kérdés az eddigi tárgyalásokon nem vetődött fel, tehát nem beszélték meg a baráti országokkal, azonban már most halljuk, hogy Romániának lényegesen nagyobb mennyiségű mezőgazdasági termék behozatalára van szüksége, mint ahogyan mi az eddigiek során előirányoztuk.

1949-53-ban olyan munkamegosztás alakult ki a baráti országokkal, hogy a nehézipari alapanyagokért zömében gépexporttal fizettünk. Ez 1953-ban bizonyos törést szenvedett, mert a baráti országok felvetették, hogy ne gépeket, hanem fokozott mértékben mezőgazdasági cikkeket szállítsunk. Ez összefüggésben volt az életszínvonal-emelési kérdésekkel. 1954/55-ben a kérdés így vetődött fel. Ezzel szemben a második ötéves tervben megint vissza akarunk térni ahhoz a javaslathoz, hogy a fokozódó nehézipari alapanyagimportunkat gépexporttal fizessük ki. Hogy ez mennyiben lehetséges, azt az elkövetkezendő tárgyalások fogják

megmutatni. Ha nem lehetséges olyan mértékben, ahogyan tervezzük, akkor a második ötéves terv külkereskedelmi fejezetének ezzel összefüggésben való átdolgozására lesz szükség.

Itt van az értéktörvény és a külkereskedelem gazdaságosságának kérdése. Azok, akik a külkereskedelemben dolgoznak, napról-napra tapasztalják, hogy egyes iparágak termelvényeinek értékesítésénél hogyan sértik meg az értéktörvényt, hogyan exportálunk olyan cikkeket, amelyeknek hazai ráfordítása a nemzetközi szintnél lényegesen magasabb, és ez a ráfordítás nem áll arányban a behozott devizaösszeggel. Nem kisebb kérdésről van szó, mint hogy egyes iparágak termelvényeinél a devizaráfordítás nem egyszeres, kétszeres, ötszörös, hanem ennél sokkal többszörös, óriási károkat okoz ez, és ezeket a cikkeket most is exportáljuk, ami természetesen a nemzeti jövedelmet fogyasztja. Nincs egy mérőszámunk, hogy milyen fokig terjedhet az export, jelenleg mérni sem tudjuk. Iparági és népgazdasági szinten is vizsgáljuk ezeket a kérdéseket. Nem vagyunk biztosítva, hogy a tervezett gépexport a leggazdaságosabb-e adósságunk törlesztésére, nem lenne-e gazdaságosabb másban fizetni, ahol kisebb beruházással lehetne az adósságokat törleszteni. Meg kell vizsgálni, hogy van-e lehetőség arra, hogy külföldről olyan berendezéseket szerezzünk be hitelre, amivel az alapanyagbázist úgy lehetne fejleszteni, hogy mire a hitelt vissza kellene fizetni, a beruházás megtérülne.

SEBESTYÉN PÉTER: Nálunk a külkereskedelem részesedési aránya a nemzeti jövedelemben a legnagyobb a népi demokráciák közül. Az irányelvek nem beszélnek részletesen a külkereskedelemről, a külkereskedelmi forgalom 40 %-os növekedését irányozzák elő, és kimondják, hogy a külföldi adósságokat csökkenteni kell. Ahhoz, hogy a külkereskedelmi forgalom 40 %-kal emelkedjék, a nehézipari export 60-80 %-os növekedése szükséges. A gépexport 55 %-os növelésével kapcsolatban utalni kell arra, hogy a gépipari termelést 70 %-kal kell növelni, és erre 3 és félmilliárd beruházást kap.

Nyugtalan vagyok a számok miatt az elmúlt évek tapasztalatai alapján, amikor egy évben nem egyszer, hanem kétszer és háromszor fordult elő, hogy a Tervhivatal, a Külkereskedelmi Minisztérium azzal a kéréssel fordult a könnyűipari exportáló vállalatokhoz: emeljétek az exportot, mert a nehézipar nem tudja teljesíteni tervét. Nem tudom mennyire van biztosítva a nehézipari export teljesítése hosszú lejáratú szerződésekkel a népi demokratikus országok felé, másrészt pedig a tőkés országok felé, mennyire látszik biztosítottnak a nehézipari export növelése. Ezzel összefügg a könnyűipari beruházások kérdése, Szabó elv-

társ azt mondta, hogy Magyarország legkevésbé van ellátva könnyűipari nyersanyagokkal, ezzel indokolta, hogy a könnyűipar fejlesztését nem lehet növelni. Felvetem a kérdést: vajon a népi demokratikus országok között hogyan állunk a könnyűipar technikai színvonalával. Azt hiszem, nem állunk sokal előkelőbb helyen, mint a hazai nyersanyagellátással. Ebből arra lehet következtetni, hogy indokoltabb volna a könnyűipar technikai színvonalát emelni. Könnyűiparunk igen elavult gépekkel dolgozik.

Néhány könnyűipari cikk exportja ma kevésbé gazdaságos, mint néhány más gazdasági cikké. Nem vettük eddig figyelembe a beruházásnál a könnyűipari beruházások átfutási idejét, és a nyersanyag devizában mutatkozó lekötöttségét, ami a könnyűiparban sokkal rövidebb, mint a nehéziparban. A könnyűipari exportot a könnyűipar korszerűsítésével gazdaságosabbá lehetne tenni. Munkaigényes könnyűipari cikkek exportját növelni kellene. Hol fogunk tartani 1960-ban, ha nem fejlesztjük a könnyűipar műszaki színvonalát? Az irányelvek kimondják, hogy 1960-ban belföldön kétszer annyi gyapjútípusú műszálszövetet kell eladni, mint 1955-ben. Nem hiszem, hogy nagyon sokat értékesítettünk volna, mert nem is igen gyártottuk. Hogyan számították ki az irányelveknek azt a részét, amely szerint 1960-ban a pamutszövet belföldi forgalmát 50 %-kal kell emelni, amikor az ipari termelés csak 6 %-kal emelkedik és tudomásom szerint az export egyszerre nem csökken annyira, hogy erre számítani lehetne?

HEGEDŰS B. ANDRÁS: Véleményem szerint az autarchikus gazdaságpolitika egyik forrása az volt, hogy Magyarországon Sztálinnak az iparosításról, a mezőgazdaság kollektivizálásáról szóló tételeit, amelyek annak idején a Szovjetunióban helyesek voltak, mechanikusan átvettük. Így nem került sor a magyar sajátosságok kidolgozására. Sztálin más nézetei is véleményem szerint összefüggnek a nemzetközi együttműködés háttérbeszorulásával és a gazdasági autarchiával. Sztálin utolsó művében⁵⁰ a szocialista országok együttműködését piaci, kereskedelmi kérdésekre korlátozta, nem beszélt a szocialista országok kölcsönös együttműködéséről, hanem csak arról, hogy a Szovjetunió nyújt műszaki segítséget a népi demokratikus országoknak. A XX. Kongresszus ezzel szemben a szocialista országok kölcsönös együttműködéséről beszélt, és az együttműködés fogalmát kiterjesztette a műszaki együttműködésre, a közös beruházásokra és főleg a tervgazdálkodás összehangolására.

Donáth elvtárs hangsúlyozta, hogy Magyarországnak különösen érleke a nemzetközi együttműködés megszervezése. Ez a kérdés annál

is inkább fontos, mert minálunk tavaly a nehézipar elsődleges fejlesztése elvének helyes hangoztatása összekeveredett az autarchiára való törekvés többé-kevésbé való igazolásával. Az ötéves tervet igazoló Társadalmi Szemle cikk⁵¹ pl. másfél oldalon keresztül bizonygatja, hogy milyen lehetőségek vannak Magyarországon a különböző iparágak, elsősorban nehézipari ágak fejlesztésére, és utána mindössze hat sorban emlékszik meg arról is, hogy azért az együttműködésre is szükség van. A propaganda-munkában⁵² ezzel kapcsolatban a XX. kongresszus után sem történt lényeges változás. A Szabad Népben mindössze egy cikk jelent meg erről a kérdésről, azonban ez a cikk (Varga Edit a szerzője)⁵³ sem elemzi annak okait, hogy az első ötéves tervidőszakban miért maradtunk el ezen a területen, nem elemzi a különböző problémákat, és a kérdést elméletileg meg sem próbálja közelíteni.

Mindezzel kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy az irányelvekben egy-két utalástól eltekintve miért nincsen szó a nemzetközi együttműködés kérdéseiről ?

Megkérdezem Donáth elvtársat, hogy mi a véleménye arról, hogy a nemzetközi együttműködést ki kellene terjeszteni a mezőgazdaság területére is.

Javasolom, hogy mivel a közgazdasági egyesület, vagy szövetség megalakítása nehezen halad, addig is mondjuk ki a Petőfi Kör közgazdasági tagozatának megalakítását.

Javasolom, hogy jelenjen meg olyan újság, vagy folyóirat, amely közölné a szocialista országok gazdasági és politikai életének fontosabb dokumentumait, például a fontosabb párt- és kormányhatározatokat, terveket, tervjelentéseket, stb.

A Petőfi Kör vitáin ismételten felmerült, és ezért itt is helyes lenne javasolni, hogy induljon meg a fiatal értelmiségiek lapja, ahol hangot kapnának a fiatal értelmiségiek különböző írásai, így a közgazdászok olyan írásai is, amelyek a Közgazdasági Szemlében különböző okokból még nem jelenhetnének meg.

Befejezésül megkérdezem a Közgazdaságtudományi Intézet jelenlevő vezetőjét, Friss elvtársat, hogy mi a véleménye, hogyan segíthetnék az elméleti közgazdászok az olyan gyakorlati munkát, mint például a Duna Cipőgyárban folyó jelenlegi kísérletet.

SZIKLAI IMRE: Györffy elvtárs azt mondta itt, hogy gazdasági fejlődésünk jórészt azon múlik, sikerül-e a munkásosztály és a parasztság termelési kedvét fellendíteni. Donáth elvtárs azt mondta, hogy a mezőgazdasági termelés növekedése elsősorban nem a beruházandó milliár-

dok számán, hanem a parasztság körében folytatott gazdaságpolitikánkon fog múlni. Szeretném ehhez hozzátenni, hogy véleményem szerint az ipari termelésre vonatkoztatva lényegében ugyanez a helyzet. Iparunk és az iparban dolgozók helyzete ugyancsak alapvető gazdaságpolitikai változásokat tesz szükségessé. Nem vagyok közgazdász, hosszabb ideje már értelmiségi sem. Üzemben dolgozom, és szeretnék néhány kérdést, elsősorban nem népgazdasági-, hanem műhelyperspektívából felvetni. Elsősorban a társadalmi érdek és egyéni érdek kapcsolatáról.

Helytelen, hogy azok, akik a közvetlen termelő munkát végzik, nem érdekeltek, vagy alig érdekeltek a vállalat eredményeiben. A prémiumrendszer csak a műszakiakra terjed ki. A „népgazdasági érdek” a munkás számára jórészt megfoghatatlan absztrakció, misztikus fogalom csupán. Erre való hivatkozással rendezték több alkalommal a normáját anélkül, hogy a technológia lényegesen fejlődött volna. A népgazdaság érdeke a műszaki színvonal fejlődése. Ebben sok esetben egyáltalán nem érdekelt a termelő munkás, a fejlettebb műszaki eljárások bevezetése nem egy esetben fizetéses csökkenéssel jár. A termelő munkás általában nem újít, vagy titokban újít, mert rendszerint kisebb az az összeg, amit újítási díj címén kap, mint amennyit a norma rendezésével veszít. A népgazdaság érdeke a jó minőségi munka. Ugyanakkor jelenlegi bér- és normarendszerünk erre nem ösztönöz eléggé. A magasabb szaktudást igénylő munkákon legtöbbször nem lehet olyan magas százalékat és fizetést elérni, mint az egyszerűbbeken. Emellett a munkás számára csak az a fontos, hogy a munkája éppen megfeleljen a MEO követelményeinek. Van keret arra, hogy egy-egy üzembrészben havonta tízezer forintokra rúgjon a munkaselejt, de nincsen arra, hogy néhány ezer forinttal jutalmazza a selejtmentesen dolgozókat.

A munkásnak nem származik közvetlen anyagi kára abból, ha a szükséges vidiakések többszörösét tördeli el – amit súlyos devizaforintokért hozunk be – esetleg még haszna is van belőle, normaperceket takarít meg. Évek óta beszélünk arról, hogy magas az öntődei selejt. Nem vagyok öntő, nem is értek hozzá, de nem hiszem, hogy gondosabb formázással és formaszárítással, gondosabb adagolással és a főzési idő betartásával ne lehetne ezen segíteni. Valószínűnek tartom, hogy az öntődében dolgozók anyagi érdekeltsége az öntődei selejt csökkentésében nem megfelelő. Ez pedig hatalmas károkat okoz, mert az öntődei selejt jelentékeny része csak forgácsolás közben bukik ki, amikor már jelentékeny a további munkaráfordítás. Ugyanakkor a forgácsolásnál dolgozó munkásnak a magas anyagselejt még előnyös is, mert így a program-szerű termeléshez a szükségesnél nagyobb szériákat kell forgácsoltatni,

nagyobb szérián pedig általában magasabb teljesítményszázalékot lehet elérni.

Számos példát lehetne még felhozni, de – azt hiszem – ennyi is elég. Arra van szükség, hogy az iparszervezés és vezetés jelenlegi módszerein gyökeresen változtassunk. A gazdasági irányítószervek adjanak a vállalatoknak a jelenleginél lényegesebben nagyobb önállóságot. A vállalatok vezetését pedig tegyék olyanná, hogy a termelő munkás közvetlenül és választott képviselőin keresztül a vállalatvezetés részesévé válhasson. Van erre már példa a szocializmust építő országok gyakorlatában. Legyen a munkás anyagilag is érdekelt a vállalati termelés eredményeiben. Engedtesse meg, hogy a jelenleginél jobban érezhesse: övé a gyár, az ország, a hatalom. Legfőbb ideje, hogy a munkások helyes javaslatai, jogos kívánságai nemcsak meghallgatásra, hanem komoly megfontolásra és megvalósításra kerüljenek.

ZALA JÚLIA: Felvetették az elvtársak a statisztikai adatok nyilvánosságának kérdését. Nagyon rövid idő múlva, talán már augusztus 1-jén statisztikai zsebkönyvet adunk ki 220-240 oldal terjedelemben, amelyben az első ötéves tervre, valamint az 1955. évre vonatkozó összes fontosabb adatokat közölni fogjuk. Ezen túlmenően rendszeresen negyedévenként kb. 60 oldalnyi terjedelemben táblaanyagot bocsátunk rendelkezésre. Mindkettőre vonatkozóan minisztertanácsi határozat van.

Az első ötéves terv időszakáról nem jelent meg összefoglaló, mélyreható tanulmány, elemzés. Ez alapvető hiba, ezt sürgősen ki kell küszöbölni. Mielőtt ez az elemzés megjelenne, akár a Petőfi Kör vitassa meg az első ötéves terv néhány alapvető tételét annál is inkább, mert üzemi tapasztalatokból mindenki ismeri. Erre feltétlenül szükség van, nem azért, hogy a múlt sebeibe vájkáljunk, hanem azért, mert enélkül egy lépést sem tehetünk előre. Az itt elhangzott hozzászólások mutatják, hogy az aggályok az első ötéves terv bírálatából fakadnak. Minél több beruházás, annál több ipari termelés – mondják. Az első ötéves tervben 67 milliárd forintot ruháztunk be. Ebből 29 milliárdot az iparba. A 29 milliárdból az elkészült beruházások értéke 22 milliárd volt. A 22-ből 14 milliárd volt az építkezés, maradt összesen 8 milliárd. Ha levesszük a tervezés költségeit és egyéb beruházásokat, 4-5 milliárd marad, amelyből a termelékenység emelkedése jöhetett volna ki. Ezt azért mondom, hogy illusztráljam, a beruházás milyen korlátozott mértékben képes hatni a termelékenység emelésére.

A másik kérdés a külkereskedelemnek, mint a legfőbb rossznak az emlegetése. Amikor a külkereskedelemről beszélünk, azt mondják, hogy

rosszul kereskedünk. A rossz külkereskedelmet is érdemes megvakarni, vajon nem attól rossz-e, hogy talán nem is volt olyan jó volt az iparfejlesztés, illetőleg nem olyan jól ruháztunk be; nem ott fejlesztettünk, ahol kellett volna. A külkeresedelem önmagában, normális körülmények között nem nemzeti csapás.

Nem tisztáztuk, hogy a külkereskedelemben mit jelent az, hogy devizát kell kitermelni adósság kifizetése, vagy egyéb célokra, és mit jelent az, hogy mit érdemes venni és eladni. Szabó elvtárs beszélt a főarányokról és ellentmondásokról. Az a gyanúm, hogy emögött a megfogalmazás mögött kísért a tervszerű arányos fejlődés teljesen vulgáris értelmezése, az, hogy ilyen feldolgozóipar, ilyen alapanyagipart követel meg, ilyen felfutásnak ez felel meg.

A fő kérdés a beruházások tekintetében nem az arányok kérdése, és nem is az, hogy mennyit ruháztunk be, hanem az, hogy mit. E tekintetben a második ötéves terv irányelvei nem megnyugtatók. Arról van szó, hogy el kell költeni 78 milliárdot – s ilyen fogalmazások vannak: geológiai kutató munkálatokra 2 és fél milliárdot kell fordítani. Ezt meg fogjuk csinálni, el fogjuk költeni. Eddig is ezt tettük. Amíg mi nem fogjuk azt csinálni, hogy gondosan vizsgálva fogunkhoz verünk minden garast, hogy milyen ráfordítással, milyen gazdasági eredményt tudunk elérni, amíg nem fogjuk azt vizsgálni, hogy az adott célt úgy valósítsuk-e meg, hogy egy új üzemet létesítünk, vagy semmit se csináljunk, vagy mást fejlesszünk, amíg nem lesz eszköz a kezünkben arra, hogy ezeket a vizsgálatokat végre tudjuk hajtani, addig nagyon nehezen fogunk tudni előbbremenni. Ez az eszköz: a megfelelő árrendszer, olyan árrendszer, amely nemcsak az önköltségi arányokat, hanem a keresletet és a kínálatot és azt is megmutatja nekünk, hogy milyen esetben mit kell csinálnunk, hogyan kell eljárunk.

Az egyik elvtárs felvetette, hogy a mezőgazdaságban nem tudnak jövedelmezőséget számolni. Elrettentő példákat hozott fel. Ugyanakkor Szabó elvtárs megnyugtatót bennünket, hogy sok variáns közül a második ötéves terv az optimális variáns. Állítom, hogy sem a mezőgazdaságban, sem egy üzemben, sem az egész iparban, sem az egész külkereskedelemben ma nem tudjuk kiszámítani, hogy jelenleg melyik a legkedvezőbb megoldás. Sajnos kénytelen vagyok csatlakozni a közgazdaságtudományi intézetbeli, tervhivatalbeli dolgozókhoz abban, hogy mi a Statisztikai Hivatalban sem ismerjük ezeket a variánsokat. Lehet, hogy ez az optimális, de nem tudunk hozzászólni. Nem ismerjük a második ötéves terv részletes adatait sem. Ugyanakkor azonban nem állítom, ha netán előttünk volna néhány variáns, sokkal okosabbak len-

nénk, éppen az előbb említett megfelelő árrendszer hiánya miatt. Ha pedig ezt annyira tudjuk és elmondjuk egymásnak a legkülönbözőbb fórumokon, vajon mi szól az ellen, hogy el is kezdjük a lépéseket ezen az úton, ennek a megfelelő árrendszernek a megteremtéséért.

KARCZAG IMRE: Azzal szeretnék foglalkozni, hogy a második öt-éves terv kidolgozásának módszereiben következetesen érvényesültek-e az 1953. júniusi határozatok és a III. Kongresszus határozatai, továbbá, hogy ezen határozatok következetes érvényesítésével nem lehetne-e az életszínvonalat a tervezett 25 %-nál nagyobb mértékben növelni.

Az 1953. júniusi határozatok, valamint a III. Kongresszus határozatai a népgazdaság fejlesztésének tervezésénél mélyebb tudományos megalapozást követeltek meg. Egyúttal figyelmeztettek arra, hogy a gazdasági irányítás rendszerét a hatáskörök decentralizálásával úgy kell megváltoztatni, hogy a gazdasági irányítás a vállalatok önállóságának megnövelése útján rugalmasabbá váljék.

Felmerül a kérdés, hogy a beruházások elosztása az egyes népgazdasági ágak között, az egyes iparágak között és az egyes ágazatokon belül kellő tudományos megalapozottsággal történik-e. A beruházások gazdasági hatékonyságára és a nemzetközi munkamegosztásban való lehető legkedvezőbb részvételünkre vonatkozó elemző számításokra gondolok. A politikai és gazdasági koncepción belül és a nemzetközi munkamegosztásba való bekapcsolódásunk reális lehetőségei mellett feltétlenül szükség van ilyen számításokra, hogy a népgazdaság fejlesztésére fordított hatalmas, 80 milliárd forintos összeg a legnagyobb effektussal legyen felhasználható. Erre intenek bennünket az első ötéves terv árnyaiban megmutatkozó hiányosságok is. Nem lehet azt állítani, hogy az ilyen elemzések, számítások elvégzésére már véglegesen kiforrott módszerekkel rendelkezünk. A nálunk és más baráti országokban, különösen Lengyelországban kialakult és egyes területeken már nálunk is szórva nyosan alkalmazott módszerek azonban lehetővé tesznek ilyen vizsgálatokat, sőt kötelezővé teszik ilyen vizsgálatok elvégzését. Annál is inkább így van ez, mert egyes területeken különösebb elemzés nélkül is súlyos aránytalanságokra bukkanunk. Így például a magyar folyamhajózás belföldi forgalomban felhasznált uszályparkjának elméletileg lehetséges menetidejéből csak kb. 10 %-ot tölt el tényleges utazással, a többi 90 % várakozással telik el. Az uszályok főként rakodásra várnak, mert a rakodásgépesítés nem megfelelő színvonalú, javításra várnak, mert nem kielégítő a hajójavító kapacitás, és vontatóra várnak, mert az uszályokhoz képest kevés vontatóval rendelkezünk. Mégis a második ötéves terv első éveiben az uszályok számának növekedésével nem tart lépést a ra-

kodásgépesítés, a javítókapacitás fejlesztése és a vontatóhajó-állomány növelése, vagyis a hajózás belső aránytalanságai nemhogy csökkennek, de növekednek. Félő, hogy ilyen belső aránytalanságok mellett és kellő tudományos elemzés hiányában a 80 milliárd forint felhasználása nem a legnagyobb effektussal történik. Ezen még lehet változtatni menet közben is, de ehhez az kell, hogy most már sürgősen lássunk hozzá az elemző módszerek széleskörű alkalmazásához. Viszont ennek hiányában optimális tervvariációról beszélni túlzott önbizalomra mutat.

Ennél az önbizalomnál jóval kevesebb bizalomra mutat a gazdaság irányításának és a tervezésnek jelenlegi központosított rendszere, amely megnehezíti az önálló felelős vezetés és az egyéni kezdeményezés kibontakozását. A közlekedés számára előírt szállítási teljesítményeket pl. a megelőző év végén állapítják meg a következő évre, negyedévenkénti bontásban, amikor pl. még nem lehet megállapítani, hogy milyen lesz a mezőgazdasági termés, ami nem lényegtelen hatással van a tényleg jelentkező szállítási igények alakulására. Az előzetesen csak hozzávetőleg becsülhető, de kötelezően megállapított szállítási teljesítménynek megfelelően írják elő az egyes közlekedési ágazatok akkumulációját is. Hiába jelentkeznék azután a szállítási igények az életben másként, a terveket menetközben megváltoztatni szinte megoldhatatlan feladat, különösen arra hivatkozva, hogy az akkumuláció tervezett előírányzata szorosan kapcsolódik a költségvetéshez, és változtatásra ezért nincs lehetőség. Természetesen mindenki jól tudja, hogy a tervben előírtnál magasabb teljesítmény esetén az akkumulációnak nem kell lineárisan növekednie, alacsony teljesítmény esetén csökkenie, és ez a növekedés vagy csökkenés ténylegesen elő fog állni. A terveknek ez a merev előírása és a változó viszonyok figyelembe nem vétele ellentmondásokhoz vezet, amelyeknek a népgazdaság kárát látja. A MALÉV első negyedévi utasszámtervét nem teljesítette, mert a sportrepülők be- tervezett számú ejtőernyős ugrása az esős időjárás következtében nem valósult meg. Nem hiszem, hogy az ebből származó teljesítménykiesés vagy akkumuláció-csökkenés nagyobb károkat okozott volna a népgazdaságnak. Remélhető, hogy sportrepülőink az elmaradt ugrásokat a jó időben pótolni fogják, ennek következtében a MALÉV sikeresen túlteljesíti majd utasszámtervét, és dicséretben fog részesülni.

A gazdaságirányítás, a tervezés célszerű rendszerének kialakításához a jelenlegi árrendszer felülvizsgálatára, a vállalati önállóság lényeges növelésére, valamint olyan bér- és prémiumrendszer kialakítására volna szükség, mely a dolgozók érdekeit közvetlenül érzékelhető módon összekapcsolja a népgazdaság érdekeivel. Sajnos ebben a vonatkozás-

ban a III. Kongresszus határozatai ellenére lényeges előrehaladás nem történt.

Véleményem szerint a beruházások népgazdasági hatékonyságának sokoldalú elemzése, valamint a gazdasági irányítás, a tervezés rendszerének a mai merev megkötöttségtől való megszabadítása, rugalmasabbá tétele olyan tartalékokat tárna fel, melyek lehetővé tennék az életszínvonal valamelyest nagyobb mértékű növelését, mint ahogyan azt az irányelvek tartalmazzák. Valószínűnek látszik, hogy az irányelvekben ezekre a forrásokra nem voltak tekintettel.

Az irányelvek megvitatásával kapcsolatban sok embert foglalkoztat a mezőgazdasági termelés 27 %-os növelésének célkitűzése abban az időszakban, amikor a mezőgazdaság szocialista szektora uralkodóvá válik. Sokan felvetik a kettős feladat nehézségeit. A mezőgazdasági terv belső összefüggéseinek részletes ismerete nélkül nehéz megállapítani, hogy a mezőgazdasági termelés növekedésének előirányzata sok-e vagy kevés, túlzott-e vagy alatta marad-e a lehetőségeknek. Mivel ez – amint már említettem – sokakat foglalkoztat, helyes volna a terv belső összefüggéseit megfelelő ismertető cikkben közölni, pl. a Szabad Népből. Ebben a cikkben meg lehetne mutatni, hogy az eddigiekben a régebbi egyénileg gazdálkodó parasztok termelési eredményeihez képest hogyan alakult a tsz-ek termelése a megalakulásuk utáni első évben, a másodikban, a harmadikban stb. Amennyiben a tsz-ek múltbeli fejlődésének mértéke nem elegendő hozzájárulást ad a 27 %-os mezőgazdasági termelésnövekedés eléréséhez, milyen beruházásokkal, szervezési és egyéb módszerekkel kívánjuk megalapozni a tsz-ek termelésének olyan színvonalát és fejlődési ütemét, mely a mezőgazdaság megkívánt termelésnövekedéséhez szükséges hozzájárulást biztosítja. Azt is elemezni lehetne, hogy a mezőgazdaság fejlesztésére szolgáló legfontosabb intézkedések, a gépesítés, műtrágyázás, nemesített vetőmaggal való ellátás, új agrotechnikai módszerek alkalmazása stb. milyen mértékben járulnak hozzá a termelés növeléséhez. Ami az egyénileg gazdálkodó parasztok termelését illeti, itt is elemezni kellene, hogy a termelés növelésére rendelkezésre álló – kétségkívül korlátozott – tartalékokat milyen eszközökkel kívánjuk maximálisan mozgósítani. Kíváncsi természetesen az volna, hogy az egyénileg gazdálkodó parasztgazdaságokból kihozzuk a termelési lehetőségek maximumát, és a tsz-ek ennél is magasabb színvonalat érjenek el. A belső összefüggések ilyen elemzése világossá tenné a két feladat, a kollektivizálás és a termelésnövelés összefüggéseinek megalapozott voltát, és lehetőséget adna arra, hogy további javaslatokat lehessen tenni a termelés növelése esetleges további forrásainak feltárására.

Ilyen elemzés hiányában viszont nem lehet világosan látni a tervezett termelésnövekedés realitását. Ez pedig azért nyugtalanító, mert ha a mezőgazdasági termelésnövekedés nem volna kellő biztonsággal megalapozva, ez kihatna a külkereskedelemre és a külkereskedelem által az iparra is.

Összefoglalva, az a véleményem, hogy az irányelvek mélyebb megvitatásához a terv belső összefüggéseinek részletesebb ismeretére volna szükség, és hogy a fejlesztési irány, különösen az ipar fejlesztési irányainak magasabb tudományos színvonalon alapuló elemzéssel való kitűzése, valamint a gazdasági irányítás és a tervezés módszereinek célszerűbbé tétele útján a fejlődés, az életszínvonal emelkedés nagyobb tartalékait lehetne feltárni, mint ahogyan azt az irányelvek tartalmazzák.

SZABÓ KÁLMÁN: Tardos elvtárs felvetette, hogy nem elégítette ki a válasz. Az a törekvésünk, hogy az alapanyagbázist hozzáigazítsuk a feldolgozóiparhoz, hogy kijuthassunk azokból a nehézségekből, amelyekben a népgazdaság van. Jelenleg az a helyzet, hogy a népgazdaság szükségletei abnormis mértékben meghaladják sok alapvető területen azokat a lehetőségeket, amelyekkel a termelés adott színvonala és mélysége tekintetében rendelkezünk. Meghaladja ez a szükséglet a beruházások területén is.

A beérkezett javaslatok egy része olyan, hogy megvalósíthatóságuk, realizálásuk akkor merül fel, amikor a minisztériumok dolgozzák ki a maguk tervjavaslatait, vagy pedig az egyes tanácsi szervek. Ki lehet mondani, hogy Magyarországon a helyi vízforrásokat milyen mértékben kell növelni, de nem lehet előírni, hogy minden megyében.

Hangsúlyozom: különös élességgel vetődik fel, hogy az elmúlt évek gazdasági fejlődésének eredményeképpen a szükségletek maximálisan meghaladják a lehetőségeket.

Zala elvtársnő felvetette az árrendszér kérdését. Az árrendszér megreformálásának híve vagyok nemcsak a beruházások hatékonysága szempontjából, hanem általában, hogy az ipari termelést sokkal jobban ösztönözzük. Gyakorlatilag azonban az a helyzet, hogy az árrendszér megreformálása maga egy év, ha már kész alapelvek vannak. Várjunk-e addig a beruházások megtervezésével, amíg kialakítjuk az új árrendszér alapelveit? Nyilvánvaló, hogy ilyet senki nem követ el. Ugyanakkor az üzemekben zúgolódnak, hogy miért csak most hozzuk ki az irányelveket? Mind a beruházások hatékonysága, mind a gazdaságosság területén nagyon el vagyunk maradva.

Nem mondom, hogy az arányok és az ütem dolgában nem lehet még eltérés akár a beruházások, akár a termelés arányait illetően. Meg kell azonban mondanom, hogy a terv nem képes minden oldalát és minden problémáját megfogni a gazdasági életnek. Az irányelvek a főbb arányokra, a fejlesztésnek a főbb ütemére mutatnak rá és a legtöbbször csak mennyiségi fejlesztést jelölnek meg. Azt, hogy a minőség hogyan változzék, maga a tervelőirányzat nem tartalmazhatja. Az a végrehajtáson múlik és olyan rendszabályokon, amelyek megint nem az irányelv-tervezetbe valók, de amelyeknek meghozatala feltétele a terv végrehajtásának, s már a terv kidolgozásának időszakában is bizonyos előmunkálatokat kell tenni ilyen rendszabályok kidolgozására, akár az árrendszerre, az igazgatók jogkörének kiszélesítésére, a tsz-ek fejlesztésére vagy a beruházás hatékonyságának kiszámítására.

Abszolút biztonságos akkor lesz a tervezés, ha maga az alap elég biztonságot nyújt. Az a véleményem, hogy az ipari termelés és a mezőgazdasági termelés tervezett növelése bizonyos feltételekkel reálisnak mondható, olyan feltételekkel, ha mi gyökeresen megjavítjuk gazdasági vezetésünket, javítjuk a tsz-fejlesztés módszereit – mindezt csak feltételezni lehet, és mi ezt elég nagy mértékben feltételezhettük, de ahhoz, hogy az ötéves terv megvalósuljon, ezeket a feltételezéseket rendszabályokkal biztosítani kell.

Mindez nem jelenti azt, mintha bennem nem lenne aggály az ötéves terv egyes kérdéseivel kapcsolatban.

DONÁTH FERENC: Kádár Iván elvtárs szolt az eladósodott szövetkezetekről. Ebben a tekintetben olyan helyzetbe kerültünk, hogy nem tudtunk másként csinálni. Ha mi tartottuk volna magunkat ahhoz, amit Lenin mond, hogy csak az igazi, valóban tömegeket magában foglaló szövetkezeti mozgalmat támogatjuk, ha tartottuk volna magunkat ahhoz, amit javasolt is, hogy ellenőrizni kell, valóban becsületesen vezetik-e a szövetkezeteket, akkor természetesen nem merült volna fel így a kérdés, hogy kénytelenek vagyunk sokszor csak azért, hogy a szövetkezetek együtt maradjanak, munkaegység-kiegészítésre és más címen jelentős összeget adni. Kitermelődött – nem mindenütt, nagyon sok ellenkező példája van – bizonyos parazitaszellem, a kitartottság szelleme, amely forrásában oda vezethető vissza, hogy az önkéntesség elvét nem tartottuk be a szövetkezetek szervezésénél. A megoldás csak az, ha visszatérünk az elvekhez, akkor magukénak fogják érezni a szövetkezeti parasztok szövetkezetüket, igyekezni fognak maximális mértékben hozzájárulni, s az államnak kevesebb pénzébe fognak kerülni a szövetkezetek.

Felvetődött a termelés biztonságának a kérdése. Teljesen egyetértek az erre vonatkozólag elhangzott megjegyzésekkel. Egyetértek Győrffy Béla elvtárs felszólalásával abban is, hogy az egységes árrendszer megteremtése a mezőgazdaságban olyan kérdés, amelyet merészen, bátran fel kell vetni. Az intézet⁵⁴ feladatának tekinthetjük ennek a kérdésnek kivizsgálását, kidolgozását. Olyan kérdés ez, amelynek megoldása valóban előbbre vinné az egész mezőgazdasági termelést.

Hegedűs B. András elvtárs feltett egy kérdést a nemzetközi együttműködésre vonatkozóan. Nemzetközileg felmerült a mezőgazdaság rajonírozásának⁵⁵ kérdése. Ennek elég nagy a jelentősége a mi szempontunkból is. Hogy mi a kenyérgabona vetésterületét fenntartsuk, sőt növeljük, ez is többek között a nemzetközi együttműködés kérdéséhez tartozik. Nemcsak nekünk vannak kívánságaink a többi szocializmust építő országgal szemben, azoknak is vannak velünk szemben kívánságaik. Ez részben válasz is arra, hogy miért nem termesztünk fokozottabb mértékben számunkra előnyösebb, több munkát kívánó mezőgazdasági növényeket.

Lehet-e együttesen növelni a mezőgazdasági termelést és a szocialista átalakítást? Lehet és kell is együttesen. Ami itt vitás és vitatható, az a kollektivizálás formája és részben az ütem kérdése. Mi azt gondoljuk, hogy a beruházásokat, amelyeket a mezőgazdasági tsz-ek fejlesztésére fordítunk, elsősorban a meglévő, megszilárdult szövetkezetekre fordítanánk, ez lényegesen gazdaságosabb lenne, mintha kellően meg nem alapozott szövetkezetekre szétforgácsolnánk.

A beruházások mellett hogyan állunk az egyéni parasztok termelésével? Az egyéni parasztok, ha számukra a politikai, gazdasági viszonyok olyanok, amelyek között termelésük biztonságos, akkor tudják fokozni termelésüket. Mi nem számítunk arra, hogy az egyéni parasztok termelésén nyugodjék tartósan mezőgazdaságunk, de meggyőződésünk, hogy a tartalékokat a paraszti gazdaságokból ki kell aknáznunk.

Ami a 3 %-os termelésemelkedést és a 8 %-os begyűjtési emelkedést illeti, a termelés növekedésének egy százaléka egyáltalán nem azonos a begyűjtés egy százalékaival.

NAGY TAMÁS: Az a sztálini tétel, hogy a második világháború és az azt követő események legfontosabb gazdasági következménye az addig egységes világpiac szétesése volt⁵⁶, nem helyes, azért, mert a legfontosabb következmény a két világrendszer létrejötte, pontosabban a szocialista rendszer létrejötte volt, ami magában foglalja ugyan a szocialista világpiacot is, de több annál. Nem helyes másodszor azért, mert

a kapitalista világpiac mellett a szocialista világpiac akkor is megvan és akkor is saját szocialista gazdasági törvényei szerint fejlődik, ha a két világpiac nincs szétesve, hanem ha a kapitalista és szocialista világrendszer között jó és egyre jobb gazdasági kapcsolatok alakulnak ki.

Azt hiszem, ez a hibás sztálini tétel azt a másik hibás sztálini tételt volt hivatva előkészíteni, hogy tudniillik a termelés volumene a szétesés folytán a vezető tőkés országokban csökkenni fog. Ez utóbbi tétel helytelenségét a tények igazolták.

Vajon a jobboldali elhajlás következménye volt-e az, hogy külföldi adósságunk 1954-ben nőtt? Azzal szeretném kezdeni, hogy én a külkereskedelmi forgalom alakulását pontosabban nem ismerem, egyáltalán nem ismerem fizetési mérlegünket, és annak tételeit, hiszen a külföldi adósság alakulása nem egyszerűen a külkereskedelemtől, hanem ezenkívül a fizetési mérleg sok más tételétől is függ. De azért azt szeretném mondani, hogy számomra nem meggyőző az a tétel, hogy a külföldi adósság megnövekedése 1954-ben elsősorban a jobboldali elhajlás következménye volt.

Először is ismeretes, hogy a mi importunk zöme anyagimport. Az anyagimport alakulása nagyon nagy mértékben függ az ipari termelés struktúrájától. Nagyon nagy mennyiségű anyagimportot is jól ki lehet egyenlíteni, ha cserébe olyan termékeket adunk, amelyeket viszonylag kedvező hazai adottságokkal állítunk elő. A külkereskedelem lehet igen nagy volumenű a nemzeti jövedelemhez, vagy a társadalmi termékhez képest, és ez a külkereskedelem nagyon segítheti az országot, ha a külkereskedelem gazdaságossága megfelelő. Döntően a nemzetközi munkamegosztásba való beilleszkedés helyes vagy helytelen voltától függ. Azok a nézetek, amelyeket jobboldali elhajló nézeteknek szokás nevezni, bizonyára nem ellenezték a nemzetközi munkamegosztásba való jobb beilleszkedést, sőt a beilleszkedés problémáját komolyan pártunk 1953. júniusában vetette fel. Másodszor: a külföldi adósság 1954-ben bizonyára kevésbé növekedett volna, ha nem következett volna be az 1954. évi ipari visszaesés. De nem hiszem, hogy ez az 1954. évi ipari visszaesés elsősorban jobboldali elhajlásnak lett volna a következménye. Ez az ideiglenes ipari visszaesés, amelynek méreteit nem kell eltúlozni, szoros kapcsolatban volt az iparnak senki által nem tagadott szükségszerű átcsoportosításával. Biztos, hogy ezt az átcsoportosítást sok tekintetben jobban, okosabban, ügyesebben lehetett volna végrehajtani, és akkor minden valószínűség szerint el lehetett volna kerülni a visszaesést. De azt hiszem, hogy az ipari átcsoportosítás nem elég okos, nem elég

ügyes, nem elég körültekintő végrehajtásáért a felelősséget kollektíven kell viselni. Harmadszor: a külkereskedelmi adósságok 1954-es növekedéséhez hozzájárult, hogy ebben az évben komoly lépések történtek az életszínvonal emelésére, a bérből és fizetésből élőknek, ahogy mondani szokás, az életszínvonala ebben az évben, ha jól emlékszem, 15 %-kal nőtt, ez nagyon komoly növekedés volt, és ha ezt nem tettük volna, kevésbé nőtt volna az adósság. Azt hiszem azonban, hogy az 1954-es életszínvonal-emelés szükségességét ma már nem lehet kétségbevonni. Nem lehet kétségbevonni, hiszen ezzel az 1954-es nagy ugrással jutotunk el oda, hogy 1955-ben, tehát nem is az ötéves terv végén, hanem az azt követő esztendőben a reálbérek 6 %-kal voltak magasabbak, mint 1949-ben. Végül: 1955-ben is nőtt a külföldi eladósodás, amikor jobboldali elhajlásról biztosan nem lehetett beszélni.

A mi országunk nem könnyű gazdasági helyzetben kezd hozzá a második ötéves tervhez. Szerintem Szabó Kálmán elvtárs meglehetett volna, és biztosan nem ütközött volna bele az ellentmondásoknak ilyen seregébe, ha kitért volna erre. Ő ezt nagyon jól tudja, és nyilván küzdött vele, amikor arról volt szó, hogy milyen helyzetben kell egy viszonylag jó, a helyzethez nagyjából alkalmazható második ötéves tervet kialakítani. Nézetem szerint nem kell semmiféle tervnek és a második ötéves tervnek a számait sem fetisizálni. Biztos, hogy ezen a terven lehet változtatni, sőt kell is ezeken a számokon javítani, de hogy az ország gazdasági fejlődése az elkövetkező öt évben egészséges lesz-e, és nagy eredményekre fog-e vezetni, azt nézetem szerint elsősorban nem ilyen javítások döntenek el. Ez elsősorban attól függ, hogy a népgazdaság tervszerű irányítási módszereiben fokozatos, de gyökeres változást kell megvalósítani.

Mi most megtanultuk, és helyesen tanultuk meg, hogy a terv az élő embereken múlik, az ő bizalmukon, lelkesedésükön, és világos: ehhez az kell, hogy ez a munka, ez a lelkesedés, ez a bizalom kialakuljon. Ehhez az kell, hogy a mi társadalmi életünk, államhatalmi, pártéletünk a XX. kongresszus szellemének megfelelő irányban fejlődjön tovább, és gyorsabb ütemben fejlődjék. Ehhez szükséges, hogy a munkásosztály bizalma pártunk iránt, államhatalmunk iránt megerősödjék, hogy a mainál jobban magáénak érezze rendszerünket, saját államhatalmát, az épülő szocializmust, ami elsősorban reá, a munkásosztályra épül. Ez sokkal nagyobb ösztönzést kíván a munkásosztály felé, a nehézségek, bajok, problémák sokkal nyíltabb és bátrabb feltárását, a pártdemokrácia kiterjesztését, a proletárdemokrácia kiterjesztését, a munkásosztály véleményének sokkal komolyabb figyelembevételét, azt, hogy nagy poli-

तिकai kérdéseket tényleg megvitassunk a munkásosztály tömegeivel. Másodszor megkívánja, hogy parasztpolitikánk tényleg eredményesen irányuljon a munkás-paraszt szövetség megerősítésére, ami annyit jelent, hogy a kollektivizálást józan ütemben, körültekintően mérlegelve hajtsuk végre, hogy a parasztság anyagi ösztönzését a termelésben sokkal jobbra tegyük, hogy a parasztság saját tanácsait, államhatalmát sokkal jobban a magáénak érezze. S megkívánja nézetem szerint, hogy szűnjék meg az értelmiségnek a kispolgársággal való azonosítása, vagy a kispolgári ingadozásokkal való azonosítása. Örülünk annak a túlnyomórészt egészséges kritikának, amely a párton belül és a párthoz közelálló értelmiség köreiből oly nagy erővel hangzik fel, hajtsunk végre komoly változtatásokat értelmiségi politikánkon, válják valósággá az, hogy az értelmiség tényleg egyenrangú társa a szocializmust építő munkásosztálynak és dolgozó parasztságnak, egyenrangú társa az összes dolgozókra kiterjedő nemzeti egységben.

Nekem is, másnak is, azt hiszem, mindenkinek az a meggyőződése, hogy helyes kommunista politika és gazdaságpolitika esetén a szocializmust építő Magyarország népe is csodákra képes.

* * *

A vitavezetőkhez írásban érkezett javaslatok és kérdések

Javaslatok:

1. Javaslat, hogy közgazdászok üljenek össze műszakiakkal a konkrét problémák megvitatására. (Aláírás: Markos)

2. Kérjük, hogy a vitát egy későbbi időpontban folytassuk bevonva az OT elnökét is. (Aláírások: Szőke László, Tilajka Sándor, Fekete Miklós, Szerbin Pál)

3. Tekintettel arra, hogy a sajtó tájékoztatása a szocializmus építésének különböző útjaira vonatkozóan rendkívül elégtelen, és e kérdés fontossága igen nagy, javasolom, hogy a DISZ Petőfi Köre hívjon meg előadókat a következő országokból: 1. Kínából, a tőkés vállalatok államosításának útjáról és a kapitalisták átneveléséről. 2. A Szovjetunióból, a mezőgazdasági tervezés új módszereiről. 3. Jugoszlávia gazdaságvezetésének módszereiről. 4. A lengyel mezőgazdaság fejlesztésének útjáról.

Amennyiben a Petőfi Kör erre nem képes, talán lehetne találni az országban más olyan szervet, amely ezt le tudná bonyolítani. (Aláírás: Nagy András)

4. Javasolom folytatásként külön mezőgazdasági vita rendezését. (Aláírás: Márkus István)

5. Hívjanak meg a közgazdász-konferenciákra gyári munkásokat is. (Aláírás: Löwinger Ottó)

6. Kiegészítő javaslat a közgazdasági konferenciához: az előkészítő anyag főbb részeinek és a konferencia anyagának részletes publikálása. U.i., hogy a kívülrekedtek is megismerkedhessenek és hozzászólhassanak. (Aláírás: Révész Gábor)

Kérdések:

1. Az 1955. évi terv a mezőgazdasági termelés 3 %-os emelését irányozza elő. Az állami begyűjtés emelését 8 %-ra irányozza elő. Így csökkennek a szabadpiaci áruforgalmak. Nem található-e meg emögött a törekvés mögött a NEP-politikával ellentétes tendencia?

Javaslat: az itteni vita folytatását most már szakosítva is meg lehetne oldani, talán célravezetőbb lenne! (Aláírás: Pap Gábor)

2. Hogy lehetséges nálunk, hogy 30000 fiatal sorsa pillanatnyilag teljesen bizonytalan? (Aláírás: Löwinger Ottó)

3. Miért nem lehet a parasztság életszínvonalának emelését magukra a parasztokra bízni úgy, hogy az adókat olyan fokra csökkentenék, hogy jobban érdekévé váljon a többtermelés? (Aláírás: Lázár Tibor)

4. Változások figyelembevételével hogy határozzuk meg a kulák (falusi kizsákmányoló) fogalmát. Rákosi elvtárs beszéde nem adja meg a választ. Miért nem engedélyezik a felső párt- és gazdasági szervek a begyűjtés vonalán a különböző jellegek megszüntetését. Hogyan fér össze az életszínvonal emelésével a „Cs” (csökkentett) lakásépítési tervek megvalósítása. (Aláírás: Verő István)

Időhiány miatt felszólalásukra nem került sor:

Varga Domokos, Institoris Róbert, Németh Gyula, Márkus István, Kónya László, Tímár János, Vajda Miklós, Rákos Jenő, Löwinger Ottó, Pap Gábor, Hartay András, Földes István, Krassó Miklós.